

Novel·la
Xavier Pla

Critiques

Com "tornar"?

Potser cap altre dels escriptors catalans del segle XX podria expressar millor la fórmula "decència ordinària" de Georges Orwell. Potser només a la figura de Pere Calders es pot aplicar satisfactòriament aquest concepte, *common decency*, decència ordinària o comuna. Però no amb el significat més polític de l'autor de 1984, sinó en un sentit més personal, relacionant-lo amb el d'honestedat i ètica, amb una decència que no tan sols és una qualitat moral interior sinó també un comportament i una projecció socials, i una certa forma d'autoestima. Com a figura pública, Calders va fer sempre de la discreció, la dignitat i la falta de vanitat les seves cartes de presentació: una perfecta honestedat objectivada. És aquest saber estar, aquesta fidelitat als seus orígens i a la llengua, aquest respecte pels seus companys i amics, aquest saber creure en els valors de la seva obra, sense pressa, sense vel·leïtats messiàniques ni tampoc dogmàtiques, el que fa que la projecció pública de la figura de Pere Calders no cessi d'interessar els lectors més joves. I que no deixi de pujar en consideració i valor amb un dels perfils més nets de l'esfera literària catalana. Calders ha

tingut sort. No només ha gaudit del favor dels lectors, sinó que, a més, després de la seva mort l'any 1994, l'autor de *Cròniques de la veritat oculta* ha tingut bons crítics, bons curadors dels seus manuscrits, bons comissaris d'exposicions, bons editors de les seves obres inèdites, com la inoblidable *La ciutat cansada*, donada a conèixer l'any 2008.

95 cartes al crític

Per això, la correspondència de Calders no significa per al lector una sorpresa sinó una confirmació. Les noranta-cinc cartes que Calders va enviar al crític Joan Triadú i que ara apareixen editades i anotades per Susanna Álvarez i Montserrat Bacardí són un altre exemple d'una personalitat literària potent i que s'expressa "en el to menor d'una conversa amistosa". D'una figura que actua guiada per la fidelitat, la justícia, l'educació, el consens i una modèstia gens falsa. Durant més de quaranta anys d'amistat, primer des de l'exili mexicà el 1950 i des de Barcelona mateix a partir del 1962, Calders va trobar en el jove crític Triadú un interlocutor, un amic incondicional, un conseller, un confident, un avalador, gairebé un salvavides on aferrar-se des de la solitud de l'altra ban-

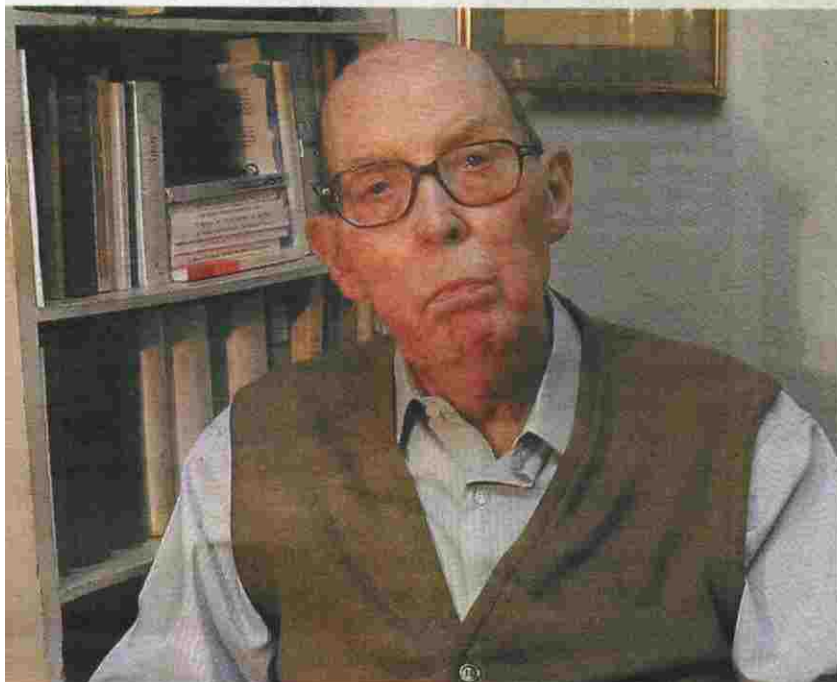
**Pere Calders -
Joan Triadú,
Estimat amic
(Cartes, Textos)**

Publicacions de l'Abadia de
Montserrat
Barcelona, 2009
Preu: 16 euros
Pàgines: 288

da de l'Atlàntic. També un estímul constant per escriure i vèncer els moments de desesma, que van ser molts, per "confirmar-se". I encara un representant de la nova generació d'escriptors catalans que començava a despuntar per sobre de la "cicatriu de la guerra". El volum es completa amb la inclusió utilíssima, per ordre cronològic, dels textos que Triadú ha anat publicant sobre la figura i l'obra de Calders, ja que malauradament no es conserva pràcticament cap carta de les que ell va enviar a l'escriptor. Triadú havia "descobert" la prosa de Calders llegint el conte *La ratlla i el desig*, publicat l'any 1947 a la *Revista de Catalunya*, i havia quedat molt impressionat. Quan va haver de preparar la polèmica *Antologia de contistes catalans*, publicada l'any 1950, Triadú va triar un Calders gairebé del tot desconegut pels lectors. Uns anys més tard, la feina de Triadú va doblar-se gairebé en la d'editor o curador per aconseguir la publicació de *Cròniques de la veritat oculta* (1955), seleccionant i ordenant les narracions que ell mateix va prologar. Per això, no ha d'estranyar que el 1958 Calders digués a Triadú: "Jo no sé si sense el vostre generós estímul hauria deixat d'escriure, però estic segur que m'heu ajudat a seguir

AVUI

ÒSCAR MACH

Pere Calders i Joan Triadú es van mantenir com a interlocutors des dels anys de l'exili

d'una manera més conscient. Sou, ben de debò, un bell amic”.

Sempre una mica sol, molt enyorat, Calders opina sovint sobre qüestions personals (“Sóc cristià sense secta ni Església”), o literàries (“desconfio per instint del realisme en literatura tant com del materialisme en filosofia”) i emet judicis sobre altres escriptors: no li agrada l'estil de Salvador Espriu, queda impressionat per Manuel de Pedrolo, recela d'Agustí Bartra, es dol amb amargor de les polèmiques amb Joan Sales. En les seves cartes hi ha moltes il·lusions, però no hi ha cap visió idealitzada de l'exili: “Som pocs els escriptors catalans que residim a Mèxic i la nostra producció, en general, no ha estat gaire brillant”. I encara menys de Mèxic, un país on, tot i agrair l'acollida, no es va arribar a sentir mai bé. Del primer conjunt de cartes, destaca l'obsessió de Calders per tornar a Catalunya de la manera que sigui. Però com i quan tornar? En la tercera carta, Calders ja es manifesta amb resolució: “Jo crec que el nostre exili ha perdut la seva significació i que seríem més útils a Catalunya” (1953). I unes setmanes després, desolat: “Jo veig que a Catalunya es treballa i que aquí ja no hi fem res”. En la primera carta que envia a Triadú, des de Sant Cugat, amb el “somni” acomplert, Calders ha d'admetre, emocionat, que el contacte amb el país “em desorienta una mica”. I que, tot i retenir els entusiasmes ocasionats per l'afany tan llargament mantingut”, va de sorpresa en sorpresa. Per sort dels lectors, i gràcies al crític amatent i rigorós, Calders ha tornat definitivament. *